

Nr 36.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag med vissa föreskrifter i fråga om förrättandet av val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige under våren 1919; given Stockholms slott den 24 januari 1919.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag med vissa föreskrifter i fråga om förrättandet av val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige under våren 1919.

GUSTAF.

Axel Schotte.

Förslag

till

Lag

med vissa föreskrifter i fråga om förrättandet av val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige under våren 1919.

Häriigenom förordnas, att, utan hinder av vad lag eller författning innehåller häremot stridande, följande skall lända till efterrättelse:

1 §.

De val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige, som jämlikt stadgandena i övergångsbestämmelserna till lagarna den 23 december 1918 om ändrad lydelse i vissa delar av förordningarna om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 samt om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 komma att förrättas under våren 1919, skola för de båda grupper av fullmäktige, vilka skola utses för olika tidsperioder, äga rum vid en och samma förrättning.

2 §.

Å de valkuvert, vilka vid den i 1 § omförmälda valförrättning komma till användning, skall, innan desamma tillhandahållas valmännen, på ett för dessa lätt synbart sätt finnas anbragt uppgift å den av de båda tidsperioder för fullmäktigvalet, vilken valsedel, som skall inneslutas i kuvertet, bör avse.

Till valmännens ledning vid valet må jämväl å valsedel anbringas uppgift å den tidsperiod, som därmed avses, och skall nämnda uppgift ej anses tillhöra å sedeln förekommande partibeteckning.

Den omständigheten, att å valsedel anbragt uppgift å den tidsperiod, som därmed avses, icke överensstämmer med motsvarande uppgift å det valkuvert, däri sedeln inlagts, må icke föranleda till att valsedeln förklaras ogill, utan skall sådan valsedel anses avse den tidsperiod, som finnes angiven å kuvertet.

3 §.

I röstlängden skall vid namnet å dem, vilkas rösträtt utövas, för vardera tidsperioden göras stadgad anteckning om rösträtts begagnande.

Vid valförrättningen må en och samma valurna komma till användning och må, där så befinnes lämpligt, allenast ett protokoll föras; skotande i sistnämnda fall i protokollet angivas, huru många valkuvert, som avlämnats för vardera av de båda tidsperioderna. Valkuverten böra för de olika tidsperioderna inläggas i särskilda omslag.

4 §.

Anslag om vad vederbörande valmän hava att i de i denna lag avsedda hänseenden iakttaga må finnas anbragt i vallokalen.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 1919.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 24
januari 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Chefen för civildepartementet, statsrådet Schotte anförde härefter:
I övergångsbestämmelserna till lagen den 23 december 1918 om
ändrad lydelse i vissa delar av förordningen om kommunalstyrelse på
landet den 21 mars 1862 finnes föreskrivet, att i kommun eller muni-
cipalsamhälle, där kommunal- eller municipalfullmäktige finnas eller skola
tillsättas, skall å stämma före utgången av mars månad 1919 val av
hela antalet fullmäktige äga rum. Därvid skall halva antalet fullmäktige
eller, om detta icke är jämnt, det antal, som är närmast under hälften,
utses för tiden från och med den 1 maj 1919 till och med den 31 de-
cember 1920 och återstående antalet fullmäktige för tiden från och med
den 1 maj 1919 till och med den 31 december 1922; och bära de full-
mäktige, som skola kvarstå till utgången av år 1920, och de, som skola
kvarstå till utgången av år 1922, utses genom *särskilda val*. Tjänst-

göringstiden för de fullmäktige, som dessförinnan utsetts för tid efter den 31 december 1918, skall utgå den 30 april 1919.

Motsvarande föreskrifter finnas meddelade i lagarna den 23 december 1918 om ändrad lydelse i vissa delar av förordningarna om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 och i Stockholm den 23 maj 1862, dock att tiden, då val skola äga rum, samt de tidsperioder, för vilka de olika grupperna fullmäktige skola utses, äro bestämda något annorlunda än i förstnämnda lag.

De sålunda meddelade bestämmelserna, att de två olika grupperna fullmäktige, som skola väljas den ena för en längre och den andra för en kortare tidsperiod, skola utses genom särskilda val, hava emellertid givit anledning till tvekan. Det har nämligen ifrågasatts, huruvida och under vilka förutsättningar det kan anses med dessa bestämmelser förenligt, att valen för de olika grupperna förrättas å en och samma dag. Uppenbarligen skulle det vara till största olägenhet för de röstande, om de nödgades avlämna sina valsedlar vid olika tillfällen och sålunda för begagnande av sin rösträtt måste två gånger begiva sig till förrättningsstället. Vad landsbygden beträffar, komme denna olägenhet att bliva än mera framträdande efter den utvidgning av stadgandet om obligatoriskt införande av kommunalfullmäktige, som av riksdagen beslutades. Att en dylik uppdelning av valen skulle komma att medföra betydande merkostnader för såväl kommunerna som vederbörande valorganisationer är ock tydligt. Det måste därför ur praktisk synpunkt anses i högsta grad önskvärt, att valen förrättas vid ett och samma tillfälle.

Enligt min mening skulle det därför vara till gagn, att bestämmelser utfärdades om ett dylikt sammanförande av valen i fråga. Föreskrifter i angivna hänseende torde böra meddelas genom en särskild lag, vars giltighet begränsades till de nu ifrågavarande valen.

Sker ett sammanförande av valen för de olika grupperna fullmäktige till ett tillfälle, är det nödvändigt, att sammanblandning av de valsedlar, som avse de olika grupperna, ej äger rum. Detta torde enklast kunna förebyggas därigenom, att stadgande meddelas, att å valkuverten på ett för valmännen lätt synbart sätt skall finnas anbragt uppgift å den av de båda tidsperioderna, vilken valsedel, som skall inneslutas i kuvertet, bör avse. Denna uppgift kan anbringas exempelvis sålunda, att å kuverten med stor stil tryckas 1919—1920 respektive 1919—1922 (i Stockholm 1919—1921 respektive 1919—1923) eller orden *två år* respektive *fyra år*. Med hänsyn till den nu gällande bestämmelsen, att valkuvert skall, fräuset den därå i förekommande fall anbragta stämpeln, vara

på utsidan omärkt, föreligger hinder att utan meddelande av dylik särskild bestämmelse å valkuverten utsätta beteckning av nyss angivet innehåll.

Till förebyggande av misstag vid inläggande av valsedlar vid förrättningen kunde det vidare ifrågasättas, att ett stadgande meddelades jämväl därom, att valsedlarna skola förses med uppgift om den tidsperiod, som därmed avses. Då emellertid vissa svårigheter, särskilt vid uppkommande frågor om valsedlarnas giltighet, äro förbundna med en dylik anordning, torde det få anses tillfyllest, att möjlighet lämnas öppen att å valsedlarna anbringa dylik uppgift. Med hänsyn till föreskriften, att valsedel skall vara omärkt, erfordras härom särskilt stadgande i lagen. Därvid bör ock meddelas bestämmelse, att en valsedel ej blir ogiltig, om beteckningen i fråga å valsedeln ej överensstämmer med beteckningen å det valkuvert, vari sedeln inlägges. Den å valkuvertet anbragta beteckningen bör ensam bliva avgörande, och valsedeln kommer att tillgodoräknas den grupp, som kuvertets beteckning avser.

För att upplysa valmännen om vad de hava att iakttaga i fråga om begagnande av valsedlar och valkuvert med beteckningar, som angiva de olika tidsperioderna, torde det böra medgivas, att anslag härom anbringas i vallokalerna. Med hänsyn till bestämmelsen, att upprop till de väljande ej må tillåtas inom stämmolokalen, torde särskilt stadgande i nu angivna hänseende böra inflyta i lagen.

Därest valen på angivet sätt sammanföras till en och samma förrättning, är det själfallet, att de komma att ske under ledning av samma valförrättare och med begagnande av samma röstlängd. Då på vissa håll svårigheter möjligen kunna yppa sig att anskaffa mer än en valurna, torde hinder ej heller möta för att använda samma valurna för valsedlar, avseende de olika tidsperioderna, varom dock, för undanröjande av tvekan, föreskrift torde böra meddelas. Valkuverten böra i så fall givetvis vid förrättningens slut uppdelas på de två olika grupperna.

Då vidare tvekan möjligen kan yppa sig, huruvida särskild anteckning om röstsedels avlämnande skall ske för vardera tidsperioden, huruvida endast ett valprotokoll får användas och om sättet för inläggande av valsedlarna för de båda perioderna i omslag, lära även bestämmelser i nämnda hänseenden lämpligen böra upptagas i lagen. I fråga om det sätt, varpå anteckning om röstsedels avlämnande bör ske, skall enligt det genom kungörelse den 31 december 1918 fastställda formulär till röstlängd dylik anteckning verkställas i särskild kolumn genom införandet av tecknet 1. Då valman avlämnar valsedlar för båda tidsperioderna, torde anteckningen i fråga lämpligen kunna ske medelst anbringande av två sådana tecken, därav det senare avseende den längre perioden.

I enlighet med ovan angivna grunder har jag låtit inom civildepartementet upprätta förslag till lag med vissa föreskrifter i fråga om för rättandet av val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige under våren 1919, och hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att antaga nämnda lagförslag.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.
